

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ പ്രഥമസ്കന്ധേ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ പ്രഥമസ്കന്ധേ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥

സൂത ഉവാച

വിദുരസ്തീർഥയാത്രായാം മൈത്രേയാദാത്മനോ ഗതിം |
ജ്ഞാത്യാഗാദ്ധാസ്തിനപുരം തയാവാപ്തവിവിത്സിതഃ || 1 ||

യാവതഃ കൃതവാൻ പ്രശ്നാൻ ക്ഷത്താ കൗഷാരവാഗ്രതഃ |
ജാതൈകഭക്തിർഗോവിന്ദേ തേഭ്യശ്ചോപരരാമ ഹ || 2 ||

തം ബന്ധുമാഗതം ദൃഷ്ട്വാ ധർമപുത്രഃ സഹാനുജഃ |
ധൃതരാഷ്ട്രോ യുയുത്സുശ്ച സൂതഃ ശാരദ്യതഃ പൃഥാ || 3 ||

ഗാന്ധാരി ഭൗപദീ ബ്രഹ്മൻ
സുഭദ്രാ ചോത്തരാ കൃപീ |
അൻയാശ്ച ജാമയഃ പാണ്ഡോർജ~ -
നാതയഃ സസുതാഃ സ്ത്രീയഃ || 4 ||

പ്രത്യുജ്ജഗ്മുഃ പ്രഹർഷേണ പ്രാണം തൻവ ഇവാഗതം |
അഭിസംഗമ്യ വിധിവത് പരിഷ്കംഗാഭിവാദനൈഃ || 5 ||

മുമുചുഃ പ്രേമബാഷ്പൗഘം വിരഹൗത്കംഠകാതരാഃ |
രാജാ തമർഹയാഞ്ചക്രേ കൃതാസനപരിഗ്രഹം || 6 ||

തം ഭുക്തവന്തം വിശ്രാന്തമാസീനം സുഖമാസനേ |
പ്രശ്രയാവനതോ രാജാ പ്രാഹ തേഷാം ച ശൃൺവതാം || 7 ||

യുധിഷ്ഠിര ഉവാച
അപി സ്മരഥ നോ യുഷ്മത്പക്ഷച്ഛായാസമേധിതാൻ |
വിപദ്ഗണാദ്വിഷാഗ്യാദേർമോചിതാ യത്സമാത്യകാഃ || 8 ||

കയാ വൃത്തയാ വർതിതം വശ്വരദ്ഭിഃ ക്ഷിതിമണ്ഡലം |
തീർഥാനി ക്ഷേത്രമുഖ്യാനി സേവിതാനീഹ ഭൂതലേ || 9 ||

ഭവദ്വിധാ ഭാഗവതാസ്തീർഥഭൂതാഃ സ്വയം വിഭോ |
തീർഥീകുർവന്തി തീർഥാനി സ്വാന്തഃസ്ഥന ഗദാഭൂതാ || 10 ||

അപി നഃ സുഹൃദസ്താത ബാന്ധവാഃ കൃഷ്ണദേവതാഃ |
ദൃഷ്ടാഃ ശ്രുതാ വാ യദവഃ സ്വപുർയാം സുഖമാസതേ || 11 ||

ഇത്യുക്തോ ധർമരാജേന സർവം തത് സമവർണയത് |
യഥാനുഭൂതം ക്രമശോ വിനാ യദുകുലക്ഷയം || 12 ||

നന്വപ്രിയം ദുർവിഷഹം നൃണാം സ്വയമുപസ്ഥിതം |
നാവേദയത് സകരുണോ ദുഃഖിതാൻ ദ്രഷ്ടുമക്ഷമഃ || 13 ||

കഞ്ചിത്കാലമമാവാത്സീത്സത്കൃതോ ദേവവത്സുഖം |
ഭ്രാതൂർജ്യേഷ്ഠസ്യ ശ്രേയസ്കൃത്സർവേഷാം പ്രീതിമാവഹൻ || 14 ||

അബിഭ്രദർയമാ ദണ്ഡം യഥാവദഘകാരിഷു |
യാവദുധാര ശൂദ്രത്വം ശാപാദ്വർഷശതം യമഃ || 15 ||

യുധിഷ്ഠിരോ ലബ്ധരാജ്യോ ദൃഷ്ട്വാ പൗത്രം കുലന്ധരം |
ഭ്രാതൃഭിർലോകപാലാഭൈർമുമുദേ പരയാ ശ്രിയാ || 16 ||

ഏവം ഗൃഹേഷു സങ്കുതാനാം പ്രമത്താനാം തദീഹയാ |
അത്യക്രാമദവിജ്ഞാതഃ കാലഃ പരമദുസ്തരഃ || 17 ||

വിദുരസ്തദഭിപ്രേത്യ ധൃതരാഷ്ട്രമഭാഷത |
രാജന്നിർഗമ്യതാം ശീഘ്രം പശ്യേദം ഭയമാഗതം || 18 ||

പ്രതിക്രിയാ ന യസ്യേഹ കുതശ്ചിത്കർഹിച്ചിത്പ്രഭോ |
സ ഏവ ഭഗവാൻ കാലഃ സർവേഷാം നഃ സമാഗതഃ || 19 ||

യേന ചൈവാഭിപന്നോഽയം പ്രാണൈഃ പ്രിയതമൈരപി |
ജനഃ സദ്യോ വിയുജ്യേത കിമുതാൻയൈർധനാദിഭിഃ || 20 ||

പിതൃഭ്രാതൃസുഹൃത്പുത്രാ ഹതാസ്തേ വിഗതം വയഃ |
ആത്മാ ച ജരയാ ഗ്രസ്തഃ പരഗേഹമുപാസസേ || 21 ||

അഹോ മഹീയസീ ജന്തോർജീവിതാശാ യയാ ഭവാൻ |
ഭീമാപവർജിതം പിണ്ഡമാദത്തേ ഗൃഹപാലവത് || 22 ||

അഗ്നിർനിസൃഷ്ടോ ദത്തശ്ച ഗരോ ദാരാശ്ച ദൂഷിതാഃ |
ഹൃതം ക്ഷേത്രം ധനം യേഷാം തദൃത്തൈരസുഭിഃ കിയത് || 23 ||

തസ്യാപി തവ ദേഹോഽയം കൃപണസ്യ ജിജീവിഷോഃ |
പരൈത്യനിച്ഛതോ ജീർണോ ജരയാ വാസസീ ഇവ || 24 ||

ഗതസ്യാർഥമിമം ദേഹം വിരക്തോ മുക്തബന്ധനഃ |
അവിജ്ഞാതഗതിർജഹ്യാത് സ വൈ ധീര ഉദാഹൃതഃ || 25 ||

യഃ സ്വകാത്പരതോ വേഹ ജാതനിർവേദ ആത്മവാൻ |
ഹൃദി കൃത്വാ ഹരിം ഗേഹാത്പ്രവ്രജേത്സ നരോത്തമഃ || 26 ||

അഥോദീചീം ദിശം യാതു സ്വൈരജ്ഞാതഗതിർഭവാൻ |
ഇതോഽർവാക്പ്രായശഃ കാലഃ പുംസാം ഗുണവികർഷണഃ || 27 ||

ഏവം രാജാ വിദുരേണാനുജേന
 പ്രജ്ഞാചക്ഷുർബോധിത ആജമീഡഃ |
 ചരിത്ത്വാ സ്വേഷു സ്നേഹപാശാന്നുവിമ്നോ
 നിശ്ചക്രാമ ഭ്രാതൃസന്ദർശിതായ്വാ || 28 ||

പതിം പ്രയാന്തം സുബലസ്യ പുത്രീ
 പതിവ്രതാ ചാനുജഗാമ സാധ്വീ |
 ഹിമാലയം ന്യസ്തദന്ധപ്രഹർഷം
 മനസിനാമിവ സത്സമ്പ്രഹാരഃ || 29 ||

അജാതശത്രുഃ കൃതമൈത്രോ ഹുതാഗ്നി -
 രവിപ്രാൻ നത്വാ തിലഗോഭുമിരുക്മൈഃ |
 ഗൃഹം പ്രവിഷ്ടോ ഗുരുവന്ദനായ
 ന ചാപശ്യത്പിതരൗ സൗബലീം ച || 30 ||

തത്ര സഞ്ജയമാസീനം പപ്രച്ഛോദ്വിഗ്നമാനസഃ |
 ഗാവൽഗണേ ക്വ നസ്താതോ വൃദ്ധോ ഹീനശ്ച നേത്രയോഃ || 31 ||

അംബാ ച ഹതപുത്രാഭിർതാ പിതൃവ്യഃ ക്വ ഗതഃ സുഹൃത് |
 അപി മയ്യകൃതപ്രജേണ ഹതബന്ധുഃ സ ഭാര്യയാ |
 ആശംസമാനഃ ശമലം ഗംഗായാം ദുഃഖിതോപതത് || 32 ||

പിതർയുപരതേ പാണ്ഡൗ സർവാനഃ സുഹൃദഃ ശിശൂൻ |
 അരക്ഷതാം വ്യസനതഃ പിതൃവ്യൗ ക്വ ഗതാവിതഃ || 33 ||

സൂത ഉവാച
 കൃപയാ സ്നേഹവൈക്ലവ്യാത്സുതോ വിരഹകർശിതഃ |
 ആത്മേശ്വരമചക്ഷാണോ ന പ്രത്യാഹാതിപീഡിതഃ || 34 ||

വിമൃജ്യാശ്രൂണി പാണിഭ്യാം വിഷ്ടഭ്യാത്മാനമാത്മനാ |
അജാതശത്രും പ്രത്യുചേ പ്രഭോഃ പാദാവനുസ്മരൻ || 35 ||

സഞ്ജയ ഉവാച
നാഹം വേദ വ്യവസിതം പിത്രോർവഃ കുലനന്ദന |
ഗാന്ധാർയാ വാ മഹാബാഹോ മുഷിതോഽസ്ഥി മഹാത്മഭിഃ || 36 ||

അമാജഗാമ ഭഗവാൻ നാരദഃ സഹതുംബുരുഃ |
പ്രത്യുത്ഥായാഭിവാദ്യാഹ സാനുജോഽഭ്യർചയന്നിവ || 37 ||

യുധിഷ്ഠിര ഉവാച
നാഹം വേദ ഗതിം പിത്രോർഭഗവൻ ക്വ ഗതാവിതഃ |
അംബാ വാ ഹതപുത്രാഽർത്ഥാ ക്വ ഗതാ ച തപസ്വിനീ || 38 ||

കർണധാര ഇവാപാരേ ഭഗവാൻ പാരദർശകഃ |
അമാബഭാഷേ ഭഗവാനാരദോ മുനിസത്തമഃ || 39 ||

മാ കഞ്ചന ശുചോ രാജൻ യദീശ്വരവശം ജഗത് |
ലോകാഃ സപാലാ യസ്യേമേ വഹന്തി ബലിമീശിതുഃ |
സ സംയുനക്തി ഭൂതാനി സ ഏവ വിയുനക്തി ച || 40 ||

യഥാ ഗാവോ നസി പ്രേതാസ്തന്ത്യാം ബദ്ധാഃ സ്വദാമഭിഃ |
വാക്തന്ത്യാം നാമഭിർബദ്ധാ വഹന്തി ബലിമീശിതുഃ || 41 ||

യഥാ ക്രീഡോപസ്കരാണാം സംയോഗവിഗമാവിഹ |
ഇച്ഛയാ ക്രീഡിതുഃ സ്യാതാം തഥൈവേശേഷ്ഠയാ നൃണാം || 42 ||

യൻമന്യസേ ധ്രുവം ലോക -
മധ്രുവം വാ ന ചോഭയം |
സർവഥാ ന ഹി ശോച്യാസ്തേ
സ്നേഹാദന്യത്ര മോഹജാത് || 43 ||

തസ്മാജ്ജഹ്യംഗ വൈഷ്ണവമജ്ഞാനകൃതമാത്മനഃ |
കഥം ത്വനാമാഃ കൃപണാ വർത്തേരംസ്തേ ച മാം വിനാ || 44 ||

കാലകർമഗുണാധീനോ ദേഹോഽയം പാഞ്ചഭൗതികഃ |
കഥമന്യാംസ്തു ഗോപായേത്സർവഗ്രസ്തോ യഥാ പരം || 45 ||

അഹസ്താനി സഹസ്താനാമപദാനി ചതുഷ്പദാം |
ഫൽഗുനി തത്ര മഹതാം ജീവോ ജീവസ്യ ജീവനം || 46 ||

തദിദം ഭഗവാൻ രാജനേക ആത്മാർത്ഥനാം സ്വദ്യുക്തം |
അന്തരോന്നന്തരോ ഭാതി പശ്യ തം മായയോരൂധാ || 47 ||

സോഽയമദ്യ മഹാരാജ ഭഗവാൻ ഭൂതഭാവനഃ |
കാലരൂപോഽവതീർണോഽസ്യാമഭാവായ സുരദ്വിഷാം || 48 ||

നിഷ്പാദിതം ദേവകൃത്യമവശേഷം പ്രതീക്ഷതേ |
താവദ് യൂയമവേക്ഷധ്വം ഭവേദ് യാവദിഹേശ്വരഃ || 49 ||

ധൃതരാഷ്ട്രഃ സഹ ഭ്രാത്രാ ഗാന്ധാർധാ ച സ്വഭാർയയാ |
ദക്ഷിണേന ഹിമവത ഋഷീണാമാശ്രമം ഗതഃ || 50 ||

സ്രോതോഭിഃ സപ്തഭിർധാ വൈ
സ്വർധൂനീ സപ്തധാ വ്യധാത് |
സപ്താനാം പ്രീതയേ നാനാ
സപ്തസ്രോതഃ പ്രചക്ഷതേ || 51 ||

സ്നാത്യാനുസവനം തസ്മിൻഹുത്വാ ചാഗ്നീൻയമാവിധി |
അബ്ദക്ഷ ഉപശാന്താത്മാ സ ആസ്തേ വിഗതൈഷണഃ || 52 ||

ജിതാസനോ ജിതശ്വാസഃ പ്രത്യാഹൃതഃ ഷഡിന്ദ്രിയഃ |
ഹരിഭാവനയാ ധ്വസ്തരജഃസത്ത്വതമോമലഃ || 53 ||

വിജ്ഞാനാത്മനി സംയോജ്യ ക്ഷേത്രജേത പ്രവിലാപ്യ തം |
ബ്രഹ്മൺയാത്മാനമാധാരേ ഘടാംബരമിവാംബരേ || 54 ||

ധ്വസ്തമായാഗുണോദർഭകോ നിരുദ്ധകരണാശയഃ |
നിവർത്തിതാഖിലാഹാര ആസ്തേ സ്ഥാണുരിവാചലഃ |
തസ്യാന്തരായോ മൈവാഭുഃ സംന്യസ്താഖിലകർമ്മണഃ || 55 ||

സ വാ അദ്യതനാദ് രാജൻ പരതഃ പഞ്ചമേഹനി |
കലേവരം ഹാസ്യതി സ്വം തച്ച ഭസ്തമീഭവിഷ്യതി || 56 ||

ദഹ്യമാന്യേഗ്നിഭിർഭേഹേ പത്യുഃ പത്നീ സഹോടജേ |
ബഹിഃ സ്ഥിതാ പതിം സാധ്വീ തമഗ്നിമനു വേക്ഷ്യതി || 57 ||

വിദുരസ്തു തദാശ്ചർയം നിശാമ്യ കുരുനന്ദന |
ഹർഷശോകയുതസ്തസ്തമാദ് ഗന്താ തീർഥനിഷേവകഃ || 58 ||

ഇത്യുക്ത്വാമാരുഹത് സ്വർഗം നാരദഃ സഹതുംബുരൂഃ |
യുധിഷ്ഠിരോ വചസ്തസ്യ ഹൃദി കൃത്വാജഹാച്ഛുപഃ || 59 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
പ്രഥമസ്കന്ധേ നൈമിഷീയോപാഖ്യാനേ ത്രയോദശോധ്യായഃ ||